

DDCP-YD/RYS (2015) 1

Strasbourg, 14 Oktobro 2015

TERNE ROMENGI KONFERENCIJA 2015

E Europakere Konsiloski konferencija vash diskusija pala e terne Romengere butja thaj avutne orientacije pe politike vash e terne Romengiri participacija thaj inkluzija

19-22 Oktobro 2015, Europako Ternengo Centro Budapesta

Cikno programo

Buteder vash e konferencija

Skurto/harno/cikno programo

18 oktobro 2015

E participatongo avipe/resipe

20:00 Mishto avilen participantura (naformalno prendzaribe jekh-jekhesar)

19 oktobro 2015

08:15 Registracija pe dromeskere thaj habaskere love

09:15 E participatongi introdukcija thaj phageripe o paho/te hacharas amen lacheder/

10:10 E Konferencijako phutaribe thaj mishtoavipe

*Lilit Chilingaryan, Ternengo Gindodejbasko Konsilo pe Europako Konsilesko
Reprezentanto pe terne Romengere netvorkura/drakhina/*

10:30 E Konferencijaki rola ande ternengi politika pe Europako Konsilo

Antje Rothmund, Sherutni ande Ternengo Departamento ano Europako Konsilo

11:00 Pauza thaj registracije pe dromeskere thaj habeskere love

11:30 Arakhibe so adzikeren e participantura

12:15 Terne Romengo Akcijako Plano, harneste (vakeripe pal Terne Romengo Akcijako Plano)

*Vakeripe katar e membrura ande Naformalno Kontakt Grupa vash o Terne
Romengo Akcijako Plano*

13:00 Habe

14:30 Workshop/keribe buchi/ upral e realitetija pe terne Roma ande Europa, leindoj e instrumenton phendine ano Terne Romengo Akcijako Plano

Workshop 1: Identiteto

- *E Iulius Rostas-esar (Alijansasar vash Europako Romengo Instituto)*

Workshop 2: Terne Romengi participacija

- *E Nicholas Paddison-esar, editor e publikacijako/lilesko/ vash e lache praktike katar e terne Romengi participacija, thaj e Karolina Mirga-sar (ternYpe)*

Workshop 3: Maripe mamuj o anti-ciganizmo

- *E Marcell Lorincz-esar (ENAR)*

Workshop 4: Butivar kerdini diskriminacija

- *E Oein DeBhairduin-esar (LGBT Pavee)*

Workshop 5: Terne Romengere butja ande politike

- *E CDEJ-esar*

Workshop 6: Manushikane hakajengi edukacija

- *E Marietta Herfot-sar (Phiren Amenca)*

Workshop 7: Komemoracija thaj e terne Roma

- *E Irvin Mujcic-esar (ternYpe)*

Workshop 8: Maripe mamuj dzungali vorba savi afektirinel e Romen

- *E Dragan Radosavljevic-esar (Minoritetongo glaso-sar)*

18:00 E divesesko programo agorel

19:00 Habe

Naformalno programo

20 oktobro 2015

09:15 Dikhipe upral o avgo/persho/ Konferencijako dives

09:45 So arakhlas pes evaluacijasar pe Terne Romengo Akcijako Plano thaj diskusija (arakhipe so iklijal thaj save si e rezultatura katar e palune 4 bersh implementacijatar, dikhipasar upral planiripe vash avutni vrama)

Yael Ohana thaj Marija Bulat, evaluatoro pe Terne Romengo Akcijako Plano

11:00 Pauza

11:30 Diskusija pe kodo kobor si importantno e arakhipena evaluacijatar pe Terne Romengo Akcijako Plano vash e avutni vrama

13:00 Habe

14:30 Buteder sikljovipe vash e terne Romengere aktivitetura thaj projektura dikhipasar upral o planiribe e avutne neve terne Romengere programura

Sikljovipaskere thana moderirime katar e terne Romengere organizacije thaj prakticionerija hemime/involvirime/ pe terne Romengere butja/tematura/:

Sikljovipasko than 1: Terne Roma vash prenzaripe e Genocido upral e Roma

- *E Karolina Mirga-sar thaj Irvin Mujcic-esar (ternYpe)*

Sikljovipasko than 2: Terne Romengo akcijako plano vash e minoritetura andre ande minoritetura

- *E Edita Rigova-sar (Fundamentalno Hakajengere Agencijasar)*

Sikljovipasko than 3: Terne Romengo aktivizmo thaj lokalno participacija

- *E Andrea Wierich-sar (Amaro Foro-sar)*

Sikljovipasko than 4: Kurazho vash e terne Romengere butja/tematura/ ande politike

- *E Tatjana Peric-sar (OSCE – ODIHR)*

Sikljovipasko than 5: Fundiribe vash e terne Romengere inicijative

- *E Dora Halasz-sar (reprezentantoncar katar e Erasmus+ Ternengi Nacionalno Agencija Ungarijatar) thaj Dan Doghi (Roma Edukacijako Fondesar)*

Sikljovipasko than 6: Sikljovipe mobiliteto thaj e terne Roma

- *E Megan Roseblade-sar (SALTO Kulturakere Diverzitetosar), Marija Kljajic (SALTO Inkluzijasar), Marietta Herfort-sar (Phiren Amenca)*

Sikljovipasko than 7: Keripe terne Romengere organizacije

- *E reprezentantoncar katar e terne Romengere networkura/drakhina/*

Sikljovipasko than 8: Lokalno ternengere centrura save keren intekulturakere akcije

- *E EEA Norvegijakere grant programosar pe "Chave thaj terne teli riziko ande Bulgaria" thaj ROMAED/ROMACT*

Sikljovipasko than 9: Projektura pe manushikane hakajengi edukacija

- *E Anca Sandescu-sar (Europakere Romene Hakajengere Centrosar)*

Sikljovipasko than 10: Terne Romengi socialno inkluzija

- *E Mustafa Jakupov-esar (RROMA)*

18:00 E divesesko programo agorel

19:00 Habe

Naformalno programo ande komunitetako centro Aurora

21 October 2015

09:00 Das amen godzi vash e nakhle diveskere diskusije

09:15 Introdukcija pe Europakere Konsiloski agenda vash Romane butja thaj e thana vash e terne Romengere butja, trujal e phuchipena thaj dejbe palpale pe phuchipena

E Ulrich Bunjes-osar, Generalno Sekretarosko Specijalno Rerezentanto ande Europako Konsilo vash Romane butja

10:15 Pauza

10:30 Vizija vash e avutni agenda pe terne Romengere butja (I)

E FERYP-esar, Phiren Amenca thaj ternYpe-sar

11:15 Pauza

11:30 Vizija vash e avutni agenda pe terne Romengere butja (II)

E OSCE – ODIHR-esar, e Europakere Komisijasar, e Terne Europakere Forumesar thaj e Phutarde Societakere Fondacijencar

12:15 Programura vash e terne Roma: so siklilem, strategijako networking thaj vazdime partneririba

Kontribucije thaj than vash e diskusija e institucijencar thaj organizacijencar save so den dumo/zhutin/ e terne Romengere tematon/butjen/

- *Europutno Ternengo Forumo (YFJ)*
- *EEA Norvegijakere grantura*
- *Swedijakeri Internacionalnikani Bajrarijaski Agencia (SIDA)*
- *DG Justicija ande Europaki Komisija*
- *UNFPA Regijako Ofiso*
- *Fundamentalno Hakajengi Agencija (FRA)*
- *Alijansa vash Europako Romano Instituto*
- *OSCE – ODIHR*
- *Romengo Edukacijako Fondo (REF)*
- *Phutarde Societakere Fondacije (OSF)*

13:00 Habe

14:30 Planiribe e avutnipaski/futuraki pe Terne Romengo Akcijako Plano: e kontekstoski introdukcija

Rui Gomes, Sherutno ani Divizija vash Edukacija thaj Treningo, Ternikano Departamento, EuropakoKonsilo

15:00 Bucharne grupe vash futurako/avutnipasko planiribe vash e Terne Romengo Akcijako Plano – prioritetura, parnterura, koordiniribe, role

18:00 E divesko programosko agor

19:00 Habe

22 oktobro 2015

09:30 Sumarumo katar e nakhle diveseskere diskusije

10:00 Kontribucija vash e Terne Romengo Akcijako Planesko avutnipe/future thaj so ka achol pes dureder

11:00 Pauza

11:30 I konferencija trujal e participatonegere jakhenca: konferencijakeri deklaracija

I konferencija trujal e raportereskere jakha

13:00 Evaluacija thaj konferencijako phandavibe

Reprezentanto katar e Europutne Konsileskere Legarutne Komitetosko vash e Terne

Reprezentanto katar e Romene ternengere networkura/drakhina/

13:30 E konferencijako programosko agor

13:30 Dejbe palpale e dromeskere love

Participantongo dzaipe khere

Buteder vash e konferencija

E Europako Konsilo si mashkargavernongiri organizacija kaski misija si te kerel promocija pe manushikane hakaja, demokracija thaj zakonengo legaripe ande Europa. Europako Konsilo khelel jekh importantno/mahat/vazhno/ rola pe Romengi situacija ande Europa, thaj specijalno dosharel e diskriminacija mamuj e Roma thaj olengiri socialno thaj ekonomikani marginalizacija, thaj arakhel droma vash e Romengiri participacija pe Europako nivelu. Pe kadala dzivesa e akanutni strategija ande Europako Konsilo vash e Romane butja, (bazirimi upral e “Strasbourgoski Deklaracija”) kerel fokuso pe kadala prioritura:

- Na-diskriminacija, themutnipe, dzuvlengere thaj chavorengere hakaja.
- Socialno inkluzija, leindoj kate e edukacija, e kheren thaj sastipaski sama/grizha/.
- Buhljaripe thaj lacheder avipe dzi pe justicija/chachipe/.

Ko 2011 bersh pali organizacaja katar o Europako Konsilo, sasa organizirimi i avguni Terne Romengi Konferencija, pe savi e terne Roma, ternikane liderura, membrura katar e internacionalno terne Romengere networkondar thaj javera internacionalno institucije, kerdine e prioriteta pe Terne Romengo Akcijako Plano. E Terne Romengo Akcijako Plano¹ si e Europakere Konsilosko deibe palpale/otvjeto/odgovoro/ vash sa e pharipena so dikhen e terne Roma ande Europa, specijalno pe relacija vash olengo zuraripe, participacija ande proceso kana keren pes e decizije thaj ande strukture pe Europako nivelu, sar vi buteder muja so sikavel i diskriminacija. Ande akcijako plano isi aktivitetija katar e Ternengoro Departamento thaj katar e javera sektorura ande Europako Konsilo, sar vi aktivitetija katar e javera partnerura – mashkargavernoskere thaj na-gavernoskere – save keren kooperacija e Europakere Konsilosar. E akcijako plano dela prioriteto pe manushikane hakaja thaj mashkarkulturako dijalogo sar dejbe palpale pe diskriminacija thaj anticiganizmo, khetane e zuralipasar thaj kapacitetongoro vazdipasar vash e terne Romengere organizacije thaj mishkipena. Majupral si o plano so isi ole “dujvar-ucheder resarina”: promoviribe pe inkluzija e terne manushengere dukhengo ande politike thaj programura vash e Roma thaj promoviribe e terne Romengere problemongo ande ternikane politike thaj programura. Katar e 2011 bersh, e Terne Romengo Akcijako Plano lijas but buhle aktivitetura, trening kursija, buhleder ekspertize vash e terne Romengiri generalno situacija, edukacijakere lila, studijakere sesije ki kooperacija e internacionalno ternikane organizacijencar, studijakere vizite pe nacionalno nivelu, suportu thaj fundiribe vash e terne Romengere projektura, thaj aktivitetija vash dejbe politikano azhutipe. E Terne Romengere Akcijako Planesko implementiribe si legardino katar e Ternikano Departamento ki pashutni

¹ Buteder vash e Terne Romengo Akcijako Plano: www.coe.int/youth/roma

kooperacija e Romane ternengere organizacijencar thaj e javera Europakere partneroncar pe Romane thaj ternengere politike.

Ko 2015 bersh, e Europako Konsilo ka legarel thaj kerel evaluacija pe Terne Romengo Akcijako Plano thaj ka organizuil e dujtone Terne Romengere Konferencija, mangipasar thaj cilosar te kerel akumulacija sar vi te sikavel so sa siklilem kotar e nakhle bershengiri implementacija pe Terne Romengere Akcijako Plano. E Terne Romengi Konferencija ka ovel vi jekh shajipe te dikhel pes so ka kerel pes dureder pe avutni vrama e Terne Romengere Akcijakere Planosar thaj savi orientacija te lel pe bersha so si angli amende.

So khamas thaj save cilura isi e konferencija

E Terne Romengere Konferencijakere cilura si te anen khetane e Romengere ternengere organizacijen, terne Romane reprezentanton thaj relevantno terne Romengere partneron, te shaj te dikhen pes dziakanutne rezultatura thaj planoskeri relevantnost, sar vi te kerel pes diskusija vash avutne bershengiri orientacija pe kodo Terne Romengoro Akcijako Plano.

E avgune konferencijakere cilura/resarina/:

- Te diskutirinen pes, promovirinen thaj te sichol pes kotar e Terne Romengere Akcijakere Planoske experience thaj praktike
- Te promovirinel thaj te del shajipe e terne Romenge te len participacija pe procesija kote so kerel pes i politika pe sa e nivelura
- Te vazdel pes e terne Romengiri rola ano maripe mamuj o anticiganizmo
- Te bajrarel e inkluzija katar e ternengere butja andre ande politike thaj programura save si vash e Romengere problemura, sar vi te promovirinel inkluzija katar e terne Romengere butja andre e ternikane politike thaj programura so kerena pes ande thaj kotar e Europako Konsilo thaj sa e javera relevantno partnerura
- Pe kerel pes diskusi pali avutni forma a Terne Romengo Akcijako Plano ki koordinacija e terne manushencar thaj ki korelacija e Europake Konsiloskere politike thaj programura, khetane e relevantno romane thaj javera partnerura
- Te analizirinel pes o akanutno than so lena e terne Romengere butja, ki relacija e nacionalno inkluzijakere politikencar, sar so si e Nacionalno Romane Integracijakere Strategije thaj e javera relevantno politike.

So adzikeras pali kodi konferencija

I Konferencija, anglal sa, si jekh siklovipaskiri thaj dikhibaskiri experienca mashkar e terne Roma. Dureder, i konferencija trubuj te rezultirinel vi ande:

- Lacheder haljovipe vash e akanutni situacija pe savi si e terne Roma ande Europa
- Te oven lacheder dikhline e aktivitetura thaj e poitikakere zora so kerena pes vash e terne Roma
- Barader sama vash e terne Romengere butja (politike, organizacije, agenda thaj javer) thaj propozalura vash kodo sar te adresirinen pes e terne Romengere butja pe nacionalno, regionalno thaj lokalno nivelu
- Revizirime orientacije vash e Terne Romengo Akcijako Plano pe avutne bersha

- Konkretno zuraleder porpozalura save ka oven adresirime dzi pe institucije thaj platforme so dena azhutipe e terne Romen, sar so si: Terne Romengo Akcijako Plano, CAHROM, Nacionalno Strategije vash Romengi Integracija, Europako Romano Instituto thaj javera.
- Buteder kontaktija, dikhiba thaj koordinacija mashkar e RYAP partnerura
- Deklaracija katar e konferencijakere participantura

Formato thaj metodologija

E Terne Romengiri Konferencija ka kerel pes trin thaj dopash divesa thaj ka anel khetane pashe 80 participantura.

I konferencija si dizajnirimi te anel khetane bute rigen thaj te kerel pes jekh na-formalno trujalipe vash sikljovibe, kote so e terne manusha khetane e partneroncar thaj e javera reprezentantoncar ka shaj mashkar pende te ulaven pengere experience kotar e buchi so keren e Romencar thaj terne Romencar, sar vi upral gasave experience thaj rezultatura te dzal pes dureder. Pe konferencija ka oven akhardine vi relevantno internacionalno organizacije thaj institucije save so keren buchi thaj azhutisaren e Romane butjen.